

Sr. Alcalde, srs. Regidors, albiolencs i albiolenques, bona tarda!

Estic molt content i honorat, per la confiança que el consistori ha posat en la meua capacitat per a intentar,...., encendre la guspira de la Festa Major d'enguany, i que aquest cop serà, com no podria ser d'altra si no, amb unes pinzellades històriques.

Després de la presentació que m'ha fet el sr. Alcalde, tinc poca cosa més a afegir. Tan sols uns petits detalls. Des de fa més de 15 anys que formo part de l'associació del **Centre d'Estudis de les Garrigues**, una entitat que promou la recerca i els estudis comarcals com a aglutinadors i potenciadors dels pobles que la conformen. Així es pretén divulgar la seua història, a la vegada que recolzar i promoure el patrimoni, en una paraula, **INTENTAR FER COMARCA**.

Ja s'ha esmentat abans que, el 2017, vaig aconseguir publicar una monografia sobre tot un poble: **PEDRES, FITES, CASES I GENT. TARRÉS: ONOMÀSTICA FAMILIAR**. Allí vaig resseguir la història de totes les cases "físiques" del lloc (135), amb noms i dades, la majoria inèdits.

També s'ha dit que la genealogia és una peça clau en les meves recerques, i així és, doncs bàsicament exerceix de fil conductor, aglutinador i referent dels treballs. Entenc les persones com a éssers únics i intransferibles, amb la importància cabdal que els hi dona la seua mateixa especificitat. Per a obtenir aquest rerefons metodològic, he confegit i estudiat, fins ara, més de **30 arbres genealògics**, sent el més extens un que, avui, deu estar entre les 1200 i 1400 persones. És la història de gent senzilla i el seu dia a dia, històries d'arran de terra i tocant de peus a terra.... Per a mi, fer això, és contar la història dels que veritablement han fet història: han viscut tirant endavant la família amb major o menor fortuna, amb capacitats desiguals, però sense cap mena de dubte, tots, absolutament tots, amb un immens esforç i sacrifici. **AQUESTES SÓN LES TRACES QUE VULL DONAR A CONEIXER I QUE, NORMALMENT, POCS O MOLT POCS INVESTIGADORS GOSEN ENFRONTAR-SE**, doncs el treball és lent, i avui prima tot el contrari.

I ara, ja no voldria parlar més de mi, **deixeu que parli de l'Albiol**, que és el que suposadament he vingut a fer.... Ja deu fer uns 40 anys que, tot vivint a la Selva, **l'Albiol** ja em despertava una certa curiositat. Avui, havent començat la recerca, he confirmat tot un conjunt de detalls, molt interessants: el mateix poble, els masos, el terme... A més, per a mi, té un gran al·licient: **és un territori pràcticament inexplorat**. Prèviament, però, unes connexions d'aquell gran arbre que abans he esmentat, fa temps, ja m'havien dut la recerca cap a un mas de l'Albiol, a la vegada que el vostre recordat **rector Ramon Vidal Briansó**, abans de venir aquí, havia exercit a Tarrés. Per tant, quan vaig començar la feina actual, diguem-ho així, jo ja havia fet algunes incursions d'investigació dins del vostre municipi.

Sóc conscient de que una tasca tan extensa com la que voldria abastar, amb un mínim d'eficiència, mai la podria fer una persona sola, a no ser que compti amb alguna ajuda.

En el meu cas he consultat historiadors i lingüistes consagrats (Moreu-Rey, Amigó o Manent) que ja publicaren certs detalls de l'Albiol. Tot i així, d'on he tret una ajuda molt determinant és d'una persona propera a vosaltres, sempre imprescindible en qualsevol assumpte albiolenc. Em refereixo al **JOAN ISERN**. Per a una persona com jo, en un principi, total desconegut del poble, poder trobar algú disposat a aclarir-me els dubtes que podés tenir dels últims temps, **“era una oportunitat que no podia desapropiar”**. Gràcies Joan !

El projecte de recerca ideal era **“recosir el passat amb el present”**: jo capbussat en vells documents, però que en qualsevol moment pogués consultar-li a ell els dubtes que anessin sorgint, testimoni com és i memòria viva del lloc.

Les primeres dates que he tret a la llum són vers el 1550, quan els masos existents eren pocs, però amos d'una superfície de terra molt més gran que en l'actualitat. Per tant, al terme no hi havia tanta gent, hi havia més boscos, l'ambient més feréstec, i la vida diària força dura. Per altra banda, al casc urbà només hi havia el castell, l'església i unes 3 cases:

-ca l'Hortonedà -> cal Vallverdú de Dalt -> cal Madrid.

-cal Cavallé, en el lloc on fa 100 anys era ca la Quica, i avui cal Ramon.

-cal Mariano, ja vers el 1650, i que no tinc constància on estava ubicat.

Aquestes tres cases no estaven juntes, si no ben espaiades, de tal manera que algun cop també serien considerades com a “masos”, igual com els que hi havia a la resta del terme. L'abadia no es construí fins l'últim terç del s. XVII, vers 1674. Amb aquesta construcció, el poble agafà atractiu i importància, ja que amb el rector ben a prop, tant els actes religiosos com el servei de notaria estaven més a l'abast de tothom. Això fou un gran avenç en aquell temps, doncs els albiolencs ja no havien d'anar tant a la Selva, que allí era a on, fins llavors, havien viscut els rectors.

Un dels altres aspectes a realçar és que el terme de l'Albiol, fins el 1850/54, era un 30 o 40 % més gran que l'actual. Així, pel llevant arribava fins **el mas de l'Abellà**, a les portes d'Alcover, i agafant pràcticament tota la riba dreta del barranc de l'Albiol, amb la Romiguera, la Burquera, el Burguet (o Bon Burguet), el Cirer, el Carxo i el Cogoll. Per ponent dibuixava una mena de pinça: travessant la riera de la Selva i pel **mas de Moixó**, pujava a **mas Ripoll i el mas de Borbó**, tornant a baixar, ben a prop d'Almoster i Castellvell. Una gran extensió de terreny. El terme actual és el resultat d'una reducció o amputació que es produí en aquelles dates per motius diversos.

El meu estudi, però, s'emmarca dins l'actual terme. Així he pogut identificar uns **66 masos** diferents, però de noms, segons el relleu generacional, en són molts més. Alguns d'aquests masos foren l'origen d'altres que avui encara s'habiten o es recorden. Tot i així no me'n poc estar d'anomenar-vos-els:

mas de Baget, mas Blanc, de Barberà, Bonretorn, Boqué, Bossé, Bosquet; Cabrito, Calaf, Carnisser, Catxó, Colomer, Cortina, Cots, Curt; Esporgat, Estivill, Fau, Favat, Flassada, Fonoll. Frare; Galofre, Genius, Gibert, Ginesta, Gros, Jepo, Joan Nas; Llaberia, Llarg, Lluís, Madrid, Maidéu, Mallafré (o Rùtia), Mas Nou, Matarrània, Mercader, Milisa, Miqueló, Nebot, Noguers; Pacífic (o Pasafí), Pallàs, Pallejà (o Palejà), Panxó, Paperer, Pedrera, Peiró (o Pataca); Pigall, Platard, Pobillet, Po (o Pona), Ponissó, Prats (o Tarragona); Rajolí, Rocafort, Roig, Salt, Sans, Serralta (o Corral); Só, Sord, Vallverdú, Vidal, i Xitus.

Per altra banda, les **cases i edificis del casc urbà de l'Albiol, són més de 30**, i els seus noms referenciats passen de 60. No cal dir que, en cada unitat familiar, sigui casa o mas, intento que cadascuna porti la seva petita o gran història, depenent de les circumstàncies (antigor, activitat, etc).

Un aspecte que avui a molts de nosaltres se'ns faria incomprendible, és la precarietat en les comunicacions que existí fins, pràcticament, després de la última guerra civil. Resulta, doncs, que l'Albiol tan sols tenia comunicació amb pas de ferradura (d'1 m. o menys d'ample), tant en direcció a la Selva com en qualsevol altre lloc i, per tant, els carros no podien accedir-hi directament. El pas ample arribava fins a la pedrera del Pilanot o, per l'altra banda, fins el mas Blanc. Quan es portaven mercaderies per qualsevol dels dos camins, la resta de trajecte s'havia de fer a esquena d'un animal que passés pel pas de ferradura. Així, entenem com, en voler bastir el nou ajuntament (acabat el 8/4/1918), s'hagueren d'acabar de pujar tots els materials amb animals. Per exemple, si s'empraren unes 5.500 rajoles "tovetes", totes es van carregar en petits viatges des del final del camí carreter del mas Blanc, pujant-les amb animals fins a peu d'obra. Hi consten molts viatges amb mules o someres, portant 90 o 100 peces cada vegada, a més de ciment, i altres materials necessaris.... La construcció de l'edifici de l'ajuntament, que també incloïa l'escola, durà un any i 10 mesos, col·laborant-hi, d'una manera o altra, tots els veïns. Fins aquell moment, l'ajuntament es reunia en cases dels particulars, ara aquí, ara allà. El 1715, l'escriptent anotava, "*per no averi en lo pnt. terme casa del Comu firmo la present, sellada ablo Sello ordinari del pnt. terme en casa de ma pròpia abitacio*". Però sense anar tant lluny, he trobat que vers 1870, els impostos es cobraven a mas de Pubillet, o ca l'Andreuet. La culminació d'aquesta obra municipal, és una petita mostra de la duresa de la vida local, però també d'una victòria fruit d'una **ENVEJABLE COL·LABORACIÓ**. Tot i la feinada que representava viure a l'Albiol, aquí quasi sempre hi havia les cases plenes de gent i, probablement per això, molts renoms es van oblidar degut a que no tingueren el temps suficient per a quedar gravats en la memòria popular. Penseu que l'Albiol, en certes èpoques, fou vist com una primera etapa en l'emigració dels pobles muntanyencs més endinsats de la serralada de Prades. Molta gent de Mont-ral, la Mussara, la Cadeneta, Siurana, Arbolí, etc, abans d'emigrar definitivament a pobles del Camp de Tarragona, sovint passaven uns anys treballant al nostre terme, vivint de lloguer en alguna casa o algun mas. A cavall dels segles XIX i XX, hi havia cua per a treballar i viure en certes cases d'aquí. Per això quasi sempre estaven ocupades, establint-se una roda incessant de nous inquilins.

Un habitatge dels més socorreguts i que tenia aquesta funció fou **ca la Cúa**, també coneguda com **Pallejà o Somí**... (no podem descartar que el mateix renom de Cúa provingui del fet de que sempre hi havia gent interessada a llogar-la, i segurament sempre **“hi havia cua”**). Inclús s’hi apuntava l’abadia, en un pis adossat i independent que tenia. Sovint era llogat per carboners o jornalers.

Si anem només 100 anys enrere, trobem uns 25 cognoms, els més importants del poble: Agràs, Agustench, Anguera; Baget, Barberà, Batlle, Bové; Cavallé, Estivill, Farré/ Ferré, Foguet/Fuguet; Garcia, Gatell, Isern, Llaberia; Mas, Masdéu/Maidéu, Prats, Recasens; Rius, Roig, Vallverdú, i Vilalta. Avui, la immensa majoria, integrats en indrets com la Selva, Alcover, Reus, Valls, Tarragona, i Barcelona.

En fi, no em voldria allargar gaire més perquè no acabaria mai (noms de cases i masos, alcaldes, etc), però sí fer una referència al present i futur. M’agrada remarcar que a més d’aquesta nodrida representació familiar, al seu torn, també el terme ha tingut i encara té molts atractius naturals. Llocs com el **barranc de l’Estelada**, el **Pilar dels Gats**, o el mateix **Pilanot**; la desconeguda **Trona**, la **Roca Relliscosa**, o la **Roca del Migdia**. També podem veure les panoràmiques que ens ofereix el **Grauet** o, una mica més avall, el **Pla de Bassà**, entre d’altres, tots ells atractius que, ben estudiats, aporten en sí mateixos un valor afegit al patrimoni albiolenc. Si parléssim de pedreres antigues, n’hi ha un bon recull: la del mas de Prats, la del Pubillet (amb les Coves), la del Pilanot, o la del bosc del Paborde. Totes i cadascuna d’elles amb històries per a contar.

Sabeu que els apòstols de la façana de la catedral de Tarragona es van fer amb pedra de l’Albiol ?; o que la façana del monestir de Poblet també porta pedra d’aquí ? Sabíeu que, al s. XIII-XIV, a les pedreres de l’Albiol s’hi feren milers de rodes esmoladores i que s’exportaven a l’exterior pels ports de Tarragona i Salou ? Sabíeu que a la part de la vall de la Selva hi ha una munió de mines de molta diversitat mineral ?

Per altra banda, parlant del món vegetal, també podríem fer una llarguíssima llista de riquesa botànica: arboços, càdec i ginebrons, roures, alzines (alguna de surera); pins i coscolls, cerveres, estepes, brucs, falgueres, farigoles, galzerans, ginestes, roldor, romaní, esparnellat, sajolida i lligabosc, etc, etc, etc.... En fi, crec que teniu la gran sort de tenir un extens i variat patrimoni, i la gent que estima el poble, segurament els agradaria que tanta riquesa es pogués valorar molt més del que estan acostumats.

Si tenim una cosa com a nostra, la podem arribar a estimar, i si s’estima, el més lògic és protegir-la i promocionar-la, tot donant-li, finalment, un destí profitós.

Amb aquest estudi que he començat a fer, tinc la pretensió, i no sé si dir la gosadia ??, d’aconseguir un primer esgraó: el **CONEIXER** una gran part de l’Albiol.....(la gent, les cases, els llocs, tot envoltat d’una natura excepcional). Hi ha una dita que diu: **“Per a saber a on vas, has de saber d’on vens”**. O en paraules d’Emili Lladó, **“No hi ha futur sense memòria”**.

Per més que ja hem vist que, el segle passat, el poble tenia certes dificultats o mancances, amb el potencial que avui encara posseeix i aconseguint una implicació el més àmplia possible del territori, hom podria pensar: “el futur és vostre”. Fent les coses ben fetes, en pocs anys, potser no tardariem en sentir una màxima d’amor propi semblant a aquesta: **DE L’ALBIOL, NO HO ÉS TOTHOM QUI VOL !!!!**

Que tingueu una molt bona festa major, endavant, i gràcies per tot !!!!